

Boeren voor Biodiversiteit

Eindrapportage periode 2019-2021

Mogelijk gemaakt door:

Inhoudsopgave

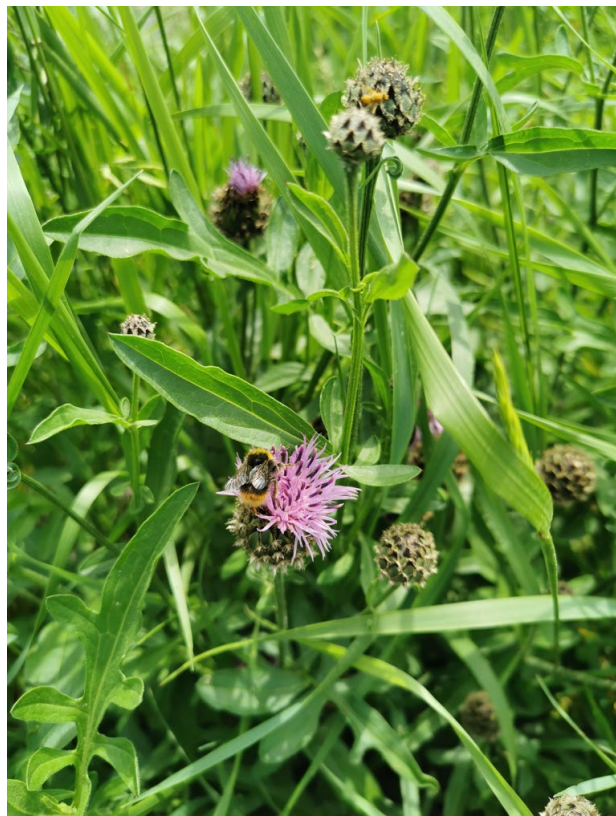
Hoofdstuk 1	Inleidend.....	3
Hoofdstuk 2	Resultaten.....	5
2.1	Kruidenpilots.....	5
2.2	Lerend Netwerk	9
2.3	Monitoring	10
2.4	Communicatie.....	11
2.5	Overige resultaten & spin-off.....	12
Hoofdstuk 3	Lessons learned	15
3.1	Wat ging er beter en waarom?	15
3.2	Wat ging er minder en waarom?	15
3.3	Wat we hebben geleerd van onze fouten	16
Hoofdstuk 4	Financieel.....	17
Hoofdstuk 5	En hoe verder?	19

Hoofdstuk 1

Inleidend

Stichting Wij.land heeft met hulp van Contribute de afgelopen 3 jaar met een groeiend netwerk van boeren, ecologen en ondernemers kunnen werken aan het versterken van biodiversiteit in de westelijke veenweiden. Wij kijken met trots terug op wat we hebben weten te bereiken in de projectperiode. Toen we medio 2018 ons plan aan Contribute presenteerden, waren we als Wij.land pas 2 jaar onderweg en hadden we net een netwerk van 30 boeren opgebouwd waar we wat eerste projecten mee draaiden, met name op het thema bodem. Nu, 3 jaar later, vertegenwoordigen we met Wij.land een netwerk van >140 boeren die actief zijn in >270 pilots verspreid over >14 projecten en thema's met een totale impact op >1000 hectare, plus een groeiend netwerk van ondernemers, ecologen en betrokken burgers. Wij.land heeft zich ontwikkeld naar een jongvolwassen organisatie met 13 medewerkers en met dank aan de bereikte resultaten zijn we inmiddels een gevestigde naam in het veld van landbouw en natuur. We staan bekend als een organisatie die *actie* weet te realiseren. Of, zoals één van de boeren het treffend verwoordde; 'de doener in een wereld van praters'. Daarbij hebben we 'de tijd mee'; de afgelopen drie jaar is er in de maatschappij een groeiend bewustzijn ontstaan aan over de gesteldheid van onze omgang met landbouw & natuur (denk aan stikstof, klimaat- en biodiversiteitscrisis). De behoefte aan oplossingen, waar wij met ons netwerk dagelijks aan werken, is groter dan ooit....

De bijdrage en het vertrouwen van Contribute via het project Boeren voor Biodiversiteit is van zeer belangrijke waarde geweest in de ontwikkeling van Wij.land. Het is één van onze projecten met het meest zichtbare en concrete resultaat, waarin ontzettend veel is geleerd. Uiteraard zijn bepaalde dingen ook anders gelopen dan dat we ze op voorhand hadden voorzien, maar ook hiervan is veel geleerd en de flexibiliteit die ons is geboden heeft er toe geleid dat de uiteindelijke impact van het project alleen maar groter is geworden. In deze eindrapportage delen we graag de resultaten van het project, wat er mee- en tegenviel, wat er fout ging én wat we daarvan hebben geleerd. De rapportage bouwt voort op eerdere updates die we hebben gedeeld en de jaarverslagen die we hebben opgemaakt voor 2019 en 2020. Voor nog iets meer context hoe het project past binnen de bredere ontwikkeling van Wij.land is het nuttig om kennis te nemen van het [Wij.land jaarverslag van 2020](#).

Om de resultaten goed te kunnen plaatsen, grijpen we graag hieronder even terug naar de doelen die we onszelf hadden gesteld bij aanvang van het project:

Doelen project

- Directe impact op biodiversiteit in boerenland
- Kosten-baten van biodiversiteitsherstel inzichtelijk en in beeld gebracht
- Enthousiaste boeren die anderen inspireren om ook in actie te komen
- Breder publiek meer 'wakker' op probleem en op de oplossing
- Waardering voor biodiversiteit ontwikkelen

Beoogde Resultaten

- Min. 5 initiatieven gerealiseerd
- 25 direct betrokkenen, 1000 indirect betrokkenen
- Kosten-baten gesystematiseerd
- 2 filmpjes per jaar (=6 totaal)
- Multiplier: 10+ boeren ook in actie

Monitoring en Evaluatie

- Kwantitatief en op basis van harde data en
- Kwalitatief (storytelling / Youtube)

We zijn benieuwd naar jullie ervaring en terugblik op het project en kijken ernaar uit het gesprek met jullie te kunnen voeren. Veel leesplezier!

Team Wij.land

Hoofdstuk 2

Resultaten

In dit hoofdstuk lichten we allereerst de belangrijkste resultaten toe die zijn voortgekomen uit dit project, en lichten we kort toe welke andere gerelateerde projecten er als spin-off zijn ontstaan.

Belangrijkste resultaten

- 24 kruidenpilots met boeren ontwikkeld op >110 hectare
- +20 extra kruidenpilots op >60 hectare bij boeren eind 2021*
- 2 erfscans en ontwikkelde boomgaarden
- Totale impact dus bij 44 boeren op >170 hectare! (=~250 voetbalvelden)
- 3 goed bezochte studiebijeenkomsten georganiseerd (2019|2020|2021)
- Uitgebreid monitoringsonderzoek uitgevoerd
- 6 filmpjes met een totaal bereik van >5.000
- Waardevolle kennis opgebouwd
- Praktijkhandboek Kruiden ontwikkeld
- Waardering voor kruiden uit de markt via Grutto, Wilder Land en Rabo Carbon Bank*
- Wij.land Boerenwijzer ontwikkeld als instrument voor waardering biodiversiteit*
- Studiegroep Kosten Baten Analyse Regeneratieve Veehouderij*

**ontstaan als spin-off van het project*

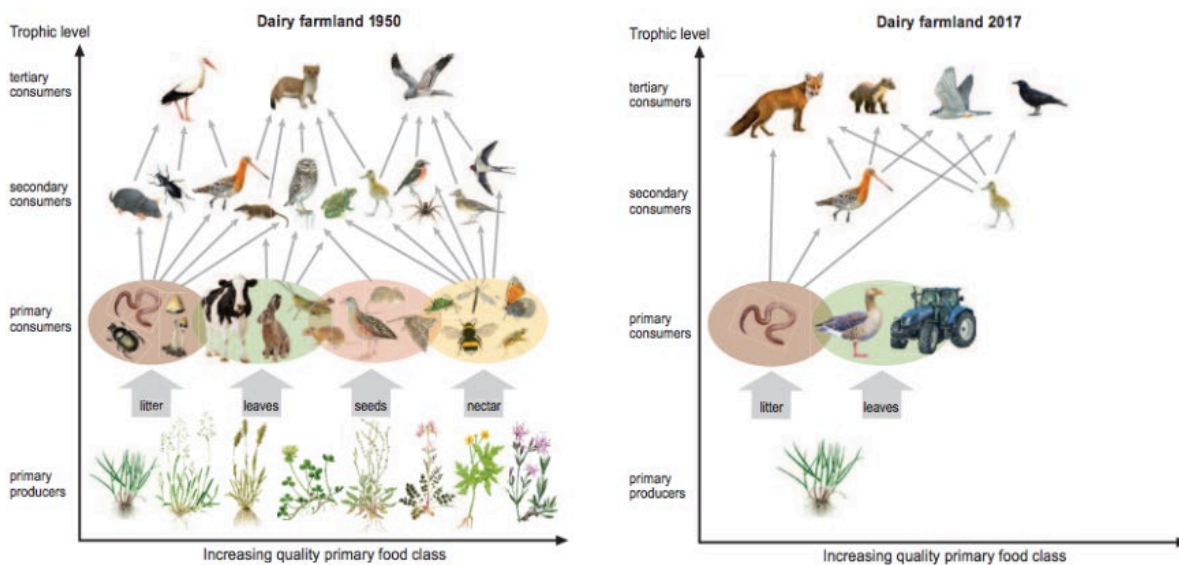
2.1 Kruidenpilots

Met het project hebben we samen met 24 Wij.land boeren kruidenpilots ontwikkeld op in totaal >110 hectare, verdeeld over 4 zaairondes (voorjaar en najaar van 2019 en 2020). In 2021 hebben vervolgens, geïnspireerd op dit project, nog 20 boeren op >60 hectare gezaaid (met inzet van andere middelen). Bovenal hebben we in de projectperiode samen met het boeren netwerk ontzettend veel geleerd over hoe je succesvol kruiden kunt ontwikkelen in je bedrijf, en wat het op verschillende fronten op kan leveren.

Kruidenrijk grasland bleek een thema waarop veel energie was in het boeren netwerk en waar grote kansen liggen, voorzwell boer als biodiversiteit. Kruiden hebben een potentieel enorme impact op biodiversiteit, omdat ze aan de basis

Figuur 1 Locaties kruidenpilots

staan van de voedselketen voor vele soorten, doordat ze zowel een bron zijn van voeding (bijv. nectar) als leefruimte (bijv. beschutting voor kuikens). Zie ook het onderste niveau van bovenstaand plaatje, waarbij het linkerplaatje een biodivers boerderij-ecosysteem laat zien, en het rechterplaatje het moderne/gangbare boerderij-ecosysteem.

Tegelijkertijd is het een uitdagend thema; het ontwikkelen van kruiden in bestaand grasland met behoud van een goed verdienmodel is lastig, oa omdat de kruiden de concurrentie aan moet gaan met het hardgroeijende gras. Moeilijk maar niet onmogelijk, en daarom was het bij uitstek een thema waarop boeren wel op *wilden* experimenteren, maar zelf niet alleen de risico's voor konden dragen. Doordat we via dit project de kosten voor zaaigoed konden vergoeden als ook konden adviseren, kregen boeren hiermee net het benodigde steuntje in de rug. Op de volgende pagina's wat beeld van 1 van de locaties bij Cock Verweij uit Nigtevecht. Ter indicatie, dit is een perceel van 3 hectare (van de 110 in totaal dus) waar er mooie resultaten waren.

Figuur 2 Ontwikkelde kruiden bij Fernand & Niek de Willigen (Boterhuispolder)

Cock Verweij, vlak
voor inzaai, februari
2020

Cock Verweij, 1,5 jaar
later (juni 2021)

Cock Verweij, vlak
voor inzaai, februari
2020

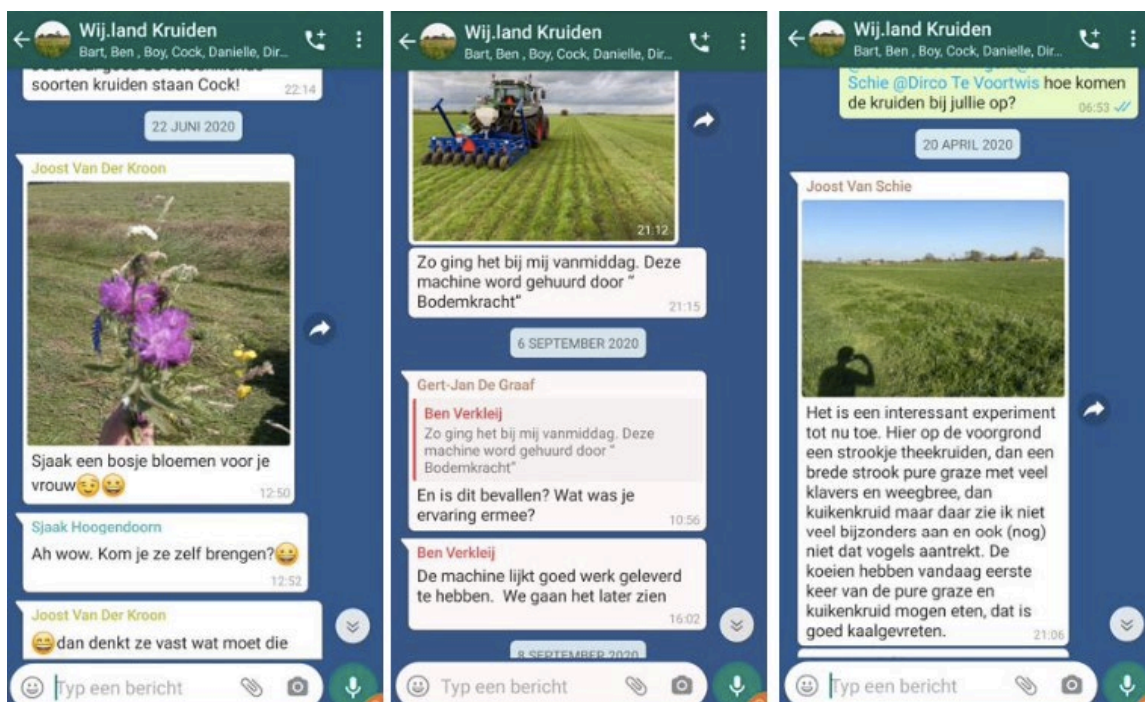

Cock Verweij, 1,5 jaar
later (juni 2021)

2.2 Lerend Netwerk

Samen met het netwerk zijn we gaan experimenteren met een grote diversiteit van mengsels, bedrijfstypen, zaaimachines, beheermethoden e.v.a factoren. De kern van de Wij.land aanpak is dat we zoveel mogelijk met elkaar willen leren door te doen en door uitwisseling tussen boeren te faciliteren, want boeren leren zo veel mogelijk van andere boeren. Vanuit die filosofie hebben we met het project ook 3 keer (2019, 2020 & 2021) een goedbezochte 'praktijkmiddag kruidenrijk grasland georganiseerd. Tussendoor was er voortdurend verdere uitwisseling via een veelvuldig gebruikte whatsappgroep en via het monitoringsonderzoek.

2.3 Monitoring

Omdat we met dit project samen met ons netwerk wilden *leren* over hoe je succesvol kruiden kunt ontwikkelen en ook wat het oplevert, hebben we *veel* aandacht besteed aan monitoring, met name in het laatste jaar (2021). Op een groot deel van de pilots (17 van de 24) zijn op in totaal 41 verschillende weilanden in het voorjaar van 2021 een grote diversiteit aan metingen (zie onder) uitgevoerd, naast een uitgebreide enquête van de boeren. Belangrijkste uitkomsten van het onderzoek waren o.a. dat kruiden inderdaad een positieve invloed hebben op de biodiversiteit en dat de voederwaarde van kruiden gelijkwaardig kan zijn aan gras, en meer mineralen bevat. Maar ook dat succes erg kan verschillen per methode (inzaai vs doorzaai) en dat er bij inzaai ook een negatief effect op de bodemkwaliteit kan optreden. De uitkomsten van dit onderzoek ([zie rapport](#)) hebben uiteindelijk als belangrijke basis gediend voor het Handboek Kruidenrijk Grasland.

kruidenrijkdom

voedingswaarde

opbrengst

nachtvinders

bodemdichtheid

wormen

2.4 Communicatie

Gedurende het project hebben we in totaal 6 verschillende filmpjes gemaakt (zie onder, klikken op de filmpjes voor de links), waar we erg blij mee zijn. We hebben geprobeerd de vele verschillende aspecten van kruidenrijk grasland te belichten (waarom zou je het doen, hoe ga je te werk, hoe beheer je het). Maar ook hebben we willen laten zien wat we nog meer middels het project doen (de praktijkmiddagen, de monitoring, de ervaringen van de boeren). We hebben overwegend hele positieve reacties op de filmpjes ontvangen. Bij elkaar zijn ze >5000 keer bekeken en we verwachten dat ze in de toekomst nog veelvuldig zullen worden bekeken (dat zien we veel bij onze oudere filmpjes). Naast het filmpje hebben we uiteraard ook een projectpagina aangemaakt, en toen we de mijlpaal van 100 hectare kruiden bereikten, hebben we ook een artikel gewijd aan het project en het thema kruidenrijk grasland: [artikel 100 hectare kruidenrijk](#). Omdat het doel was om ook een breder publiek meer wakker te maken op de problematiek en 1 van de oplossingen hebben we ook aandacht besteed voor kruiden op de [Wij.Land fietsroute](#).

Als klap op de vuurpijl en belangrijk eindproduct van het project hebben we alle kennis en ervaring gebundeld in het Handboek Kruidenrijk Grasland; dé gids voor boeren die met kruiden aan de slag willen op hun eigen bedrijf. Dit handboek is nooit volledig af en we zullen het voortdurend met de laatste inzichten vernieuwen, maar zijn voor nu zeer trots op het eindresultaat.

1. Waarom Kruidenrijk? → Hendrik

2. 1e resultaten → Joost

3. Praktijkmiddag 2020

4. Monitoring

5. Resultaten na 2 jaar

6. Hoe beheer je succesvol?

2.5 Overige resultaten & spin-off

Boomgaarden

In de loop van 2019 besloten we in overleg met Contribute om ons met het project volledig te richten op kruiden, nadat we eerst met boeren ook wat andere ideeën hadden verkend. Desalniettemin is het vermeldenswaardig dat er uit die eerste andere ideeën ook plannen zijn gekomen die toch zijn uitgevoerd, waaronder 2 kleine boomgaarden. Deze boomgaarden zijn in het najaar van 2019 geplant en gaan om een combinatie van zo'n 30 vlinderstruiken en iets van 10 fruit- en notenbomen, waarmee het een minivoedselbosje is voor zowel mens als natuur. Leuk aan deze boomgaarden is dat, waar de plannen zijn voortgekomen uit dit project, de boeren de aanplant konden weten te financieren via een ander lokaal landschapsfonds. Meerdere boeren lijken hier wel in geïnteresseerd te zijn, dus we willen gaan verkennen hoe we dit zouden kunnen opschalen.

1 van de 2 ontwikkelde boomgaarden (Albert Blommestijn, De Kwakel)

Spin-off

Gedurende het project zijn we constant bezig geweest met de vraag hoe we het economisch nou aantrekkelijker konden maken voor boeren om met biodiversiteitsherstel in brede zin en kruiden specifiek aan de slag te gaan. Immers, onze gedeelde wens was dat dit project zou leiden tot *structureel*/herstel van biodiversiteit. Voor structureel biodiversiteitsherstel is er echter ook nog veel meer nodig dan kruiden alleen; het vraagt om een fundamentele verschuiving van het bedrijfsmodel van de boer naar wat we regeneratieve landbouw noemen (zie kader)

Wat is regeneratieve landbouw?

Regeneratieve landbouw wil een positieve bijdrage aan het ecosysteem leveren, door natuurlijke processen te gebruiken en optimaliseren. Regeneratieve landbouw kan vele vormen aannemen, zowel permacultuur, agroforestry als voedselbossen, maar ook “holistic grazing” zijn vormen van regeneratieve landbouw. Wat ze gemeen hebben is dat ze gebruik maken van natuurlijke processen waarbij de bodem centraal staat. De voornaamste doelen zijn:

- Een gezonde bodem, zowel chemisch als biologisch gezien
- Verhoogde biodiversiteit
- Verbeterde waterhuishouding
- Koolstof vastleggen in de bodem
- Een continue verbeter proces door te observeren, leren en aan te passen

Diversificatie zorgt voor een grote weerbaarheid van het systeem. Op deze wijze wordt gezond voedsel voor de gemeenschap geproduceerd.

In 2020 zijn we bij Wij.land begonnen met de ontwikkeling van het programma Duurzaam Verdienen, waar we via allerlei projecten proberen om het verdienvermogen van de regeneratieve, biodiversiteitsherstellende boer te verbeteren. Het zaaien van kruiden is één van de belangrijke stappen die een regeneratieve boer kan nemen, omdat de boer daarmee minder afhankelijk wordt van externe inputs (veearts, krachtvoer, kunstmest) en juist samenwerkt met de biologische processen. Er zijn echter nog vele andere stappen die een boer kan en moet nemen om tot een gezonde, regeneratieve bedrijfsvoering te komen die tot zowel biodiversiteitsherstel leidt als voor een goede boterham zorgt. Hiertoe hebben we de afgelopen jaren de volgende projecten ontwikkeld;

- We zijn een uitgebreid onderzoek gestart naar de kosten en baten van regeneratieve veehouderij, waarvan de resultaten binnenkort worden gepubliceerd.
- We ontwikkelden een partnership met vleesverwerker Grutto. Hierin ontwikkelden we gezamenlijk het boerenwiel; een maatlat voor duurzame landbouw waarbij boeren worden gewaardeerd langs 12 thema's gerelateerd aan biodiversiteit en landschap. Het idee in het kort; hoe hoger de boer scoort, des te hoger de prijs voor zijn product én Wij.land helpt de boeren stappen te zetten.
- We ontwikkelden een partnership met Wilder Land, die ook bij vele van de kruidenboeren aan de slag zijn gegaan met het zaaien van thee én waarbij wij de Wilder Land boeren buiten het Wij.land netwerk ook ondersteunen met biodiversiteitsherstel.
- We ontwikkelden samen met Rabobank de een koolstofbank, waar boeren een vergoeding kunnen krijgen wanneer ze regeneratieve maatregelen toepassen, die zorgt voor reductie of vastlegging van broeikasgassen. Kruidenrijk grasland is ook 1 van de maatregelen (zie foto onder voor de maatregelen)
- We ontwikkelden de Wij.land Boerenwijzer (zie volgende pagina), een integraal instrument voor duurzame landbouw, die prestaties én verandering meet en als basis dient voor beloning zoals koolstof- water en biodiversiteitscredits. Het idee is dat we dit instrument de komende jaren verder gaan ontwikkelen en via dit instrument beloningen uit de markt en maatschappij denken te kunnen gaan realiseren, waarmee regeneratieve landbouw financieel nóg aantrekkelijker wordt en daarmee hopelijk zo snel mogelijk het nieuwe normaal.

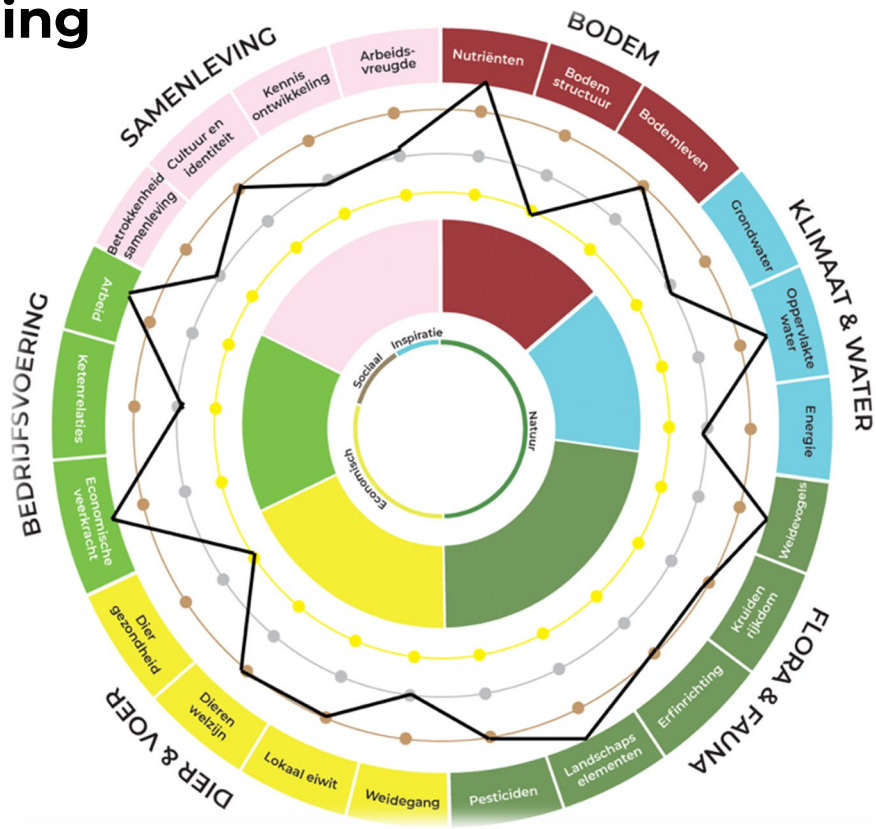
Rabobank

MAATREGELN VEEHOUDERIJ

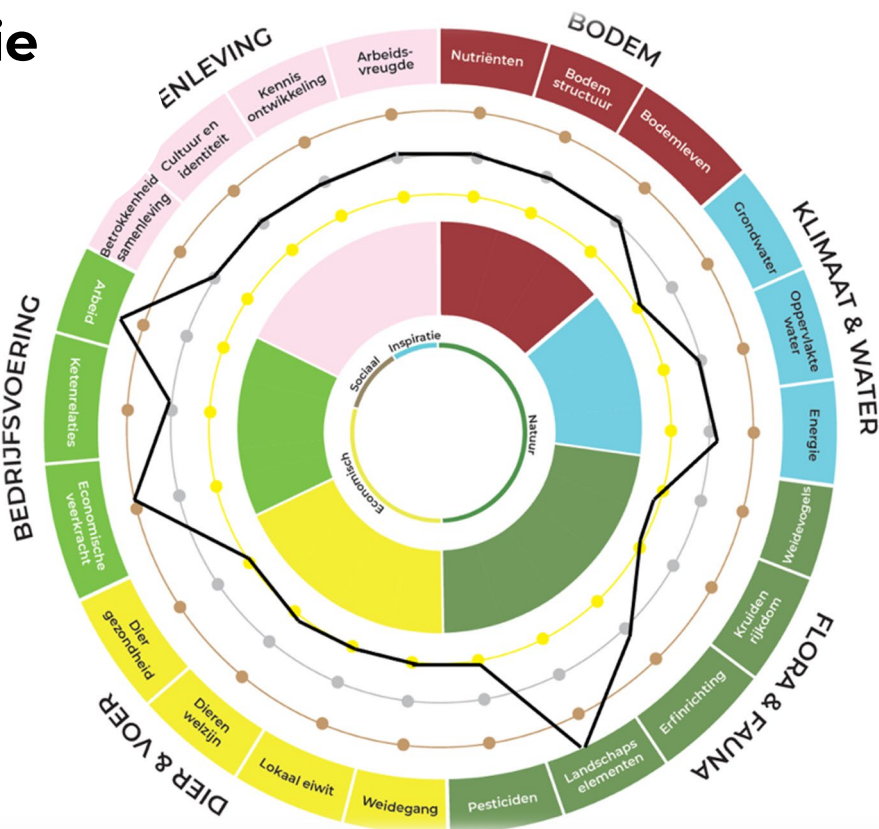

Figuur 3 Maatregelen waarvoor boeren een vergoeding kunnen krijgen via de Wij.land - Rabo Carbon Bank

Nulmeting

Ambitie

Hoofdstuk 3

Lessons learned

Voor onze lessons learned leek het ons zinvol om allereerst terug te grijpen in welke mate we aan de bij het begin gestelde doelen van het project hebben voldaan, zie kader onder; groen is voldaan, oranje is nog werk-in-uitvoering.

Doelen project

- Directe impact op biodiversiteit in boerenland
- Kosten-baten van biodiversiteitsherstel inzichtelijk en in beeld gebracht
- Enthousiaste boeren die anderen inspireren om ook in actie te komen
- Breder publiek meer 'wakker' op probleem en op de oplossing
- Waardering voor biodiversiteit ontwikkelen

Beoogde Resultaten

- Min. 5 initiatieven gerealiseerd → 24+2 = 26!
- 25 direct betrokkenen, 1000 indirect betrokkenen
- Kosten-baten gesystematiseerd
- 2 filmpjes per jaar (=6 totaal)
- Multiplier: 10+ boeren ook in actie → >20 boeren and counting...

Monitoring en Evaluatie

- Kwantitatief en op basis van harde data en
- Kwalitatief (storytelling / Youtube)

3.1 Wat ging er beter en waarom?

- We hebben in totaal niet bij 5 maar bij 26 boeren direct + 20 boeren indirect = maar liefst 46 boeren biodiversiteitsherstel weten te realiseren met een impact op >170 hectare, ofwel ongeveer 250 voetbalvelden. Daarmee hebben we het leefgebied voor een grote soortenrijkdom flink vergroot.
- We hebben deze opgebouwde kennis gebundeld in een zeer waardevol praktijkhandboek kruidenrijk grasland, waar nog vele boeren de komende jaren bij gebaat zullen zijn en waarmee we hopelijk nog velen zullen inspireren om te starten met kruiden.
- Dit is te danken aan een zekere focus met dit project; in plaats van 5 verschillende losse projecten bij 5 boeren die waarschijnlijk een minder structureel effect hadden gehad, hebben we ervoor gekozen 1 thema tot de bodem uit te zoeken, waarmee echt het verschil kan worden gemaakt. De door Contribute geboden flexibiliteit was daarbij erg fijn.

3.2 Wat ging er minder en waarom?

- Bij start van het project hadden we voor ogen dat we in die 3 jaar een vrij lineair proces zouden doorlopen. Plannen werven → aanscherpen → uitvoeren → monitoren → resultaten oogsten. En tussendoor communiceren. Het bleek echter dus anders te lopen. Tijdens het aanscherpen van de plannen leerden we dat er met name kansen lagen op het thema

kruidenrijk, en dat we met de andere plannen minder het structurele verschil zouden gaan maken. Het experimentele karakter van kruiden maakte echter dat er in de periode daarna ook wel eens wat mis ging en we voortdurend verbeteringen konden en moesten doorvoeren, omdat we leerden over hoe het beter kon. De resultaten van de eerste groep boeren die zaaien waren bijvoorbeeld beduidend minder dan de laatste groep boeren die heeft gezaaid.

- Het systematisch uitwerken van de kosten en baten van biodiversiteitsherstel uitgaande van 1 maatregel bleek onmogelijk en paste niet meer binnen de scope van dit project. Het heeft ons echter wel geïnspireerd om dit grondiger aan te pakken via [de kosten-baten analyse regeneratieve veehouderij](#)

3.3 Wat we hebben geleerd van onze fouten

- We hebben geleerd dat we in het vervolg projecten minder lineair moeten benaderen. De transitie naar een regeneratieve landbouw is soms een hobbelige weg waar nog veel geëxperimenteerd moet worden. Dat maakt dat het vooraf niet altijd te voorspellen is wat nou het beste is om te doen om een bepaald doel (in dit geval biodiversiteitsherstel) te bereiken en wat op dat moment het beste past bij de energie van een groep boeren en de tijdgeest. Het gaat er veel meer om in het plan goed het proces en de instrumenten te beschrijven.
- Een van die instrumenten is zo'n biodiversiteits- of pilotfonds, vanwaaruit we flexibel middelen kunnen inzetten al naar gelang wat op dat moment nodig is. Dit maakt snel schakelen mogelijk en is essentieel in het ondersteunen van boeren om stappen te nemen, omdat het net de risico's en drempels voor boeren weg kan halen.
- De fouten die zijn gemaakt tijdens de eerste zaairondes (bijv. doorzaaien in het voorjaar, bepaalde mengsels, machines en keuze van percelen), zullen we nu niet meer maken. Ook zullen we de boeren voortaan duidelijker instrueren wat voor een ander type beheer en bedrijfsvoering er bij kruiden komt kijken.

Hoofdstuk 4

Financieel

In de aanvraag hadden we onderstaande begroting opgenomen:

Wat	Intern/uren Wij.land	Materiaalkosten / externe kosten	Totale Kosten
Fase 1 ophalen & beoordelen plannen, selectie van de top 5	€ 3.200		€ 3.200
Fase 2 aanscherping en uitwerking van de plannen	€ 3.600		€ 3.600
Fase 3 realisatie	€ 15.400	€ 50.000	€ 65.400
Fase 4 monitoring	€ 7.600	€ 7.500	€ 15.100
Fase 5 verslaglegging	€ 7.600	€ 1.000	€ 8.600
	€ 37.400	€ 58.500	€ 95.900

Toen het project wat veranderde en het een minder lineair karakter kreeg, was het meer passend om het format van de begroting iets te veranderen, ook om iets meer detail en inzage te geven in de verschillende uitgaven en posten (zie volgende pagina)

	Begroot	2019	2020	2021	Totaal resultaat	Vershil tov begroot bij start
1. Materiaalkosten/externe kosten						
A. MATERIAALKOSTEN						
Kruiden: 2019 voorjaar (2 boeren 22 hectare) 2019 najaar (4 boeren 36,5 hectare) 2020 voorjaar (3 boeren 9 hectare) 2020 najaar (11 boeren 41,5 hectare)		€ 17.778	€ 13.983		€ 31.761	
B. EXTERNE KOSTEN						
Adviseurs (Louis Bolken Natuurbeleven)		€ 4.380				
Groepsbijeenkomsten (zaalhuur + sprekers)		€ 635	€ 1.225	€ 233		
Filmpjes			€ 2.420	€ 3.665		
Monitoring			€ 3.086	€ 6.406		
Praktijkhandboek				€ -		
<i>Subtotaal externe kosten</i>		€ 5.015	€ 6.730	€ 10.303	€ 22.049	
Totaal materiaalkosten/externe kosten	€ 58.500	€ 22.793	€ 20.713	€ 10.303	€ 53.810	€ 4.690
2. Uren Wij.land	€ 37.400	€ 23.913	€ 11.653	€ 6.524	€ 42.090	€ 4.690-
TOTAAL	€ 95.900	€ 46.706	€ 32.366	€ 16.827	€ 95.900	€ 0

In bovenstaande tabel zijn alle gemaakte kosten weergegeven en afgezet tegen wat oorspronkelijk begroot was, nog steeds onderverdeeld in materiaalkosten/externe kosten (1) en uren Wij.land (2). Ten opzichte van oorspronkelijk begroot bij aanvang in 2020 is een bedrag van €4.690 dat begroot was voor externe middelen opgegaan aan uren van Wij.land. Dit komt met name omdat we nog extra veel aandacht hebben besteed aan monitoring in 2021 én omdat er ook nog de nodige uren zijn gaan zitten in de ontwikkeling van het praktijkhandboek kruidenrijk grasland. Dit was ook afgestemd toen we begin 2021 een nieuw voorstel voor begrotingswijziging indienden. Verder hebben we conform begroot uitgevoerd. Indien gewenst kunnen de facturen en urenadministratie worden opgeleverd.

Hoofdstuk 5

En hoe verder?

Nu we het project 'Boeren voor Biodiversiteit' afronden en met deze rapportage terugkijken, nodigt het ook uit tot vooruitkijken, hoe willen we verder? Het werk van Wij.land houdt hier niet op, sterker nog, we zijn pas net begonnen... Wij.land heeft zich voor 20 jaar gecommitteerd aan het westelijk veenweidenlandschap en we zijn nu net 5 jaar onderweg. Na deze eerste 5 jaar hebben wij in 2021 een nieuwe strategie geformuleerd voor de komende 5 jaar, waar we jullie graag een keer in meenemen.

Met het door Contribute gesteunde project hebben we ontzettend veel weten te bereiken en geleerd over biodiversiteitsherstel via kruidenrijk grasland en hebben we ons netwerk van boeren, ondernemers en ecologen flink weten op te schalen. Tegelijkertijd zijn we over kruiden ook nog niet uitgeleerd en is het onze wens om de boeren blijvend te ondersteunen in het verbeteren van de praktijk van kruiden succesvol in je grasland en bedrijfsvoering krijgen, als ook het verdienmodel maximaliseren.

Kruidenrijkdom is, zoals hieronder te zien, 1 van de 22 thema's waarop boeren zich kunnen ontwikkelen op de Wij.land Boerenwijzer richting een meer regeneratief bedrijfssysteem. Het is onze nadrukkelijke wens (en onderdeel van de nieuwe 5-jaren strategie) om er via allerlei projecten en instrumenten voor te zorgen dat zo veel mogelijk boeren ambities kunnen stellen op deze boerenwijzer én ze ondersteund worden bij het nemen van stappen, op ieder zijn eigen regeneratieve reis. Maar een gezamenlijke reis met een gezond, biodivers en veerkrachtig landschap vol trotse boeren tot gevolg. We kijken ernaar uit om met jullie in gesprek te gaan of jullie voor Contribute ook een rol zien in die reis.

